

*Харитинський А. А. ад'юнкт кафедри суспільних наук
Національного університету оборони України
імені Івана Черняхівського
<https://orcid.org/0000-0003-1224-9295>*

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ

Метою статті є теоретико-методологічний аналіз проблеми дослідження психологічного змісту структури суб'єктивного благополуччя особистості. Здійснено аналіз та систематизацію наукових підходів до побудови моделей суб'єктивного благополуччя, операціоналізації їх структурних компонентів та параметрів. На їх основі розроблено авторську теоретичну модель суб'єктивного благополуччя особистості.

Ключові слова: задоволення життям; суб'єктивне благополуччя особистості; компоненти суб'єктивного благополуччя; структура; теоретична модель.

Вступ. У сучасних умовах постійного зростання напруженості глобалізаційних процесів через економічні кризи, локальні війни та збройні конфлікти, різноманітні пандемії хвороб для міжнародної спільноти дедалі зростає актуальність збереження психологічного здоров'я громадян та їх благополуччя.

Як показав проведений теоретичний аналіз поняття «суб'єктивне благополуччя» особистості, в сучасному міждисциплінарному просторі та соціально-психологічній сфері вчені не тільки по-різному його трактують, а й описали багато моделей та підходів, в яких наділяють його різноманітними характеристиками, визначають відповідні чинники, структурні компоненти. Це свідчить про високий рівень наукового інтересу до цього феномену, але в той же час висуває підвищені вимоги до розмежування наукового апарату з метою отримання вивіренних емпіричних даних, які дозволять визначити можливості коригування відповідних особистісних характеристик. Міждисциплінарний характер дослідження благополуччя передбачає його визначення з урахуванням різноманітних умов існування особистості як багатофакторного конструкту у взаємозв'язку із соціальними, психологічними, духовними, культурними та економічними чинниками навколишнього середовища [1].

У перших роботах зарубіжних вчених благополуччя ототожнювалось з емоційним станом щастя та задоволення особистості

(М. Аргайл і М. Мартін, Н. Бредбурн, Е. Дінер, Д. Канеман і А. Дейтон, С. Любомирські та Г. Леппер, М. Селігман, М. Фордіс й ін.), в подальшому концептуальні знання про це явище розширили когнітивною, мотиваційно-ціннісною та поведінковою складовими (Р. Райан і Е. Дісі, К. Ріфф, С. Кейес, А. Уотерман, М. Уайт і П. Долан, М. Хайд зі співавт. й ін.), без яких неможливе розуміння повноцінного функціонування психіки людини, як цілісного феномену.

Ми розглядаємо поняття «суб'єктивного благополуччя» особистості, як багатогранний інтегративний феномен, що відображає змістові характеристики комплексного переживання задоволеності від оптимальної реалізації себе в межах ціннісно-сміслових настанов у різних сферах та житті в цілому, здатності бути повноцінним суб'єктом, творцем власного життя, включеним у значущу професійну діяльність та виконання релевантних соціальних ролей, сприяє розкриттю творчого потенціалу, усвідомленому вибудовуванню власної унікальної життєвої самоідентичності в часовій перспективі.

Грунтовні дослідження структури благополуччя особистості, параметрів, критеріїв та показників, рівнів їх прояву з урахуванням різноманітних підходів проведені українськими дослідниками, які прагнули операціоналізувати їх у авторських типологічних і комбінованих моделях з метою подальшого дослідження емпіричних показників. Серед них слід

відмітити дослідження Н.В. Волинець,
І.С. Горбаль, О.В. Гуляєвої,
Т.В. Данильченко, А.В. Курової,
О.А. Лукасевич, Б.Е. Пахоля,
Т.М. Титаренко й ін.

Можливість кількісного вимірювання якісних особливостей суб'єктивного благополуччя дозволить виявити змістові аспекти переживання задоволеності особистості від реалізації себе в межах ціннісно-смыслових настанов, включення у значущу діяльність, взаємовідносини, розкриття свого потенціалу.

Враховуючи описане нами авторське бачення поняття суб'єктивного благополуччя особистості, а також результати досліджень, які показали умовний зв'язок між економічним статусом людини і її психологічним благополуччям, у вигляді оберненої кореляції орієнтації суб'єкта на матеріальні цінності та його психологічним благополуччям [2, 109], в рамках нашого дослідження увагу було приділено саме внутрішнім чинникам задоволення та благополуччя.

Мета дослідження – визначити психологічний зміст структурних компонентів суб'єктивного благополуччя особистості. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення завдань: 1) аналіз та систематизація наукових підходів до визначення структури суб'єктивного благополуччя особистості; 2) аналіз моделей суб'єктивного благополуччя особистості, їх компонентів та параметрів в дослідженнях українських та зарубіжних вчених; 3) розроблення на цій основі авторської моделі суб'єктивного благополуччя особистості.

Теоретичне підґрунтя. Вчені розглядали змістові характеристики благополуччя особистості в межах гедоністичного, евдемоністичного, аксіологічного, оздоровчого, суб'єктно-діяльнісного підходів, а також концепцій якості життя.

У гедоністичній трьохкомпонентній моделі благополуччя Е. Дінер пропонує розглядати в його структурі складові: 1) задоволеність життям, 2) позитивний афект та 3) негативний афект [3]. Вчений визначає, що екстраверсія сприяє позитивному оцінюванню життєвих подій, а

нейротизм – негативному, в той час як відкритість досвіду сприяє тому, що людина відчуває більшу кількість емоційно забарвлених подій. Ці дослідження підтвердили позицію П. Кости і Р. МакКрая про вплив стійких особистісних рис (екстраверсії і нейротизму за методикою Big Five Inventory) на підвищення рівня суб'єктивного благополуччя. Згодом Е. Дінер додав ще один, четвертий компонент до структури суб'єктивного благополуччя – «задоволеність» у різних сферах життя: задоволеність роботою, шлюбом, відпочинком чи здоров'ям, що призвело до значного ускладнення його основної концепції [3, 4–6].

Слід відмітити, що якщо емоційний компонент стосується повсякденних приємних або неприємних переживань (радості, печалі, гніву), їх частоти та інтенсивності, то когнітивний компонент відображений у задоволенні вже на основі розмірковувань про своє життя, що, на нашу думку, пов'язано із рефлексивними механізмами прояву психічної активності людини.

З точки зору евдемоністичних моделей розуміння благополуччя відображається дихотомічно, з одного боку через урахування соціального контексту існування й функціонування особистості в соціумі, де відбувається реалізація взаємовідносин з іншими становлення її неповторної ідентичності, завдяки активному, неповторному «Я»; з іншого боку проявляється рівень її задоволення життям, але крізь призму набутого досвіду (позитивного і негативного), компетентності, ресурсів особистості.

М. Селігман в дослідженнях психологічного благополуччя визначив три провідні аспекти, серед яких: 1) позитивні емоції і суб'єктивне відчуття щастя, 2) позитивні риси характеру людини, 3) соціальні структури, що сприяють щастю і розвитку людей. Механізм досягнення людиною благополуччя вчений відображає в концепції розквіту особистості, за допомогою п'яти компонентів: позитивні емоції, взаємодії, стосунки, смисл та досягнення [7].

Зазвичай, евдемоністичні моделі містять більше компонентів ніж гедоністичні та відрізняються змістом елементів, але евдемоністична модель Е. Дісі та Р. Райана складається лише з трьох складових: самодетермінація, компетентність і позитивні стосунки. Водночас, відповідно до раніше розробленої теорії психічного здоров'я, М. Ягода запропонувала шість компонентів, серед яких: прийняття себе (висока самооцінка, почуття ідентичності); інтеграція (стресостійкість); активність, розвиток потенціалу (особистісне зростання); точність сприйняття дійсності (соціальна чутливість); автономність (незалежність від впливу соціального середовища); адаптивність (здатність соціально адаптуватися та ефективно вирішувати проблеми) [4, 5]. Дана модель послужила основою для подальших розробок структури суб'єктивного благополуччя особистості в межах гедоністичного та евдемоністичного підходів.

Суттєво доповнює дослідження компонентів благополуччя особистості в межах евдемоністичного підходу К. Ріфф [8], яка в моделі психологічного благополуччя описала шість основних конструктив-факторів: 1) самоприйняття, 2) контроль над зовнішніми обставинами, 3) позитивні стосунки з оточенням, уміння налагоджувати зв'язки, 4) наявність мети життя, прагнення до цілей, реалізація власного сенсу, 5) особистісне зростання, розвиток, 6) самодетермінація, незалежність мислення і поведінки. Згідно з моделлю К. Ріфф психологічне благополуччя у цілому пов'язане з розвитком і самореалізацією особистості, а під час кризових періодів, у разі небезпеки забезпечується високорозвиненими цілепокладанням, особистісним зростанням, власною автономністю й налагодженими взаємовідносинами з оточенням.

Методи дослідження. Застосовано теоретичні методи дослідження: аналізу, систематизації, зіставлення й узагальнення, інтерпретації сучасних теоретико-емпіричних досліджень в українській і зарубіжній психології.

Результати дослідження і обговорення. Сучасними дослідниками (І.С. Горбаль, Н.В. Волинець, Т.В. Данильченко, Л.З. Сердюк, І.В. Данилюк, В.В. Турбан й ін., Т.М. Титаренко) описана К. Ріфф модель визнається найбільш точною і базовою структурною моделлю благополуччя особистості. Водночас, вчені також звертають увагу, що проблема визначення структурних компонентів благополуччя особистості полягає в тому, що існує деяка невизначеність у поглядах, які складові є причинами його виникнення, а які є наслідками [4].

У. Шиммак, Е. Дінер і С. Ойші описали медіаторну модель зв'язку індивідуально-психологічних рис особистості та задоволеності життям, згідно з якою екстраверсія та нейротизм опосередковано впливають на когнітивний компонент суб'єктивного благополуччя, а прямо – на афективний [9].

Р.М. Шаміонов зауважує, суб'єктивне благополуччя відображається відчуттям задоволеності у різних сферах життя особистості (культурній, економічній, релігійній, політичній тощо), проявляється з точки зору інтерналізованих нормативних уявлень про внутрішнє і зовнішнє середовище, та передбачає наявність соціально-нормативних ціннісних установок, які формуються у процесі соціалізації [4, 6].

Т. Рат і Дж. Хартер вважають елементами благополуччя різноманітні сфери життя, описуючи його реалізацію через успіх в усіх елементах, коли неможливо компенсувати невдачу в одній сфері досягненнями в іншій: професійне благополуччя (включає покликання, професію або роботу, кар'єру), фізичне благополуччя (відображене у здоров'ї), соціальне благополуччя (через значущість близького оточення і соціальних взаємовідносин), фінансове благополуччя (у фінансовій безпеці, задоволеності власним рівнем життя), благополуччя на місці проживання (у безпеці, своєму внеску у розвиток суспільства) [10].

За Л.В. Куліковим у структурі суб'єктивного благополуччя особистості

поєднуються: 1) когнітивний компонент, що забезпечує оцінювання, уявлення про різноманітні аспекти власного буття й включає в себе задоволеність життям; 2) емоційний (афективний) компонент, що відображає емоційне забарвлення ставлення до цих аспектів буття, різні за частотою, інтенсивністю позитивні та негативні емоції у певний відрізок часу; 3) поведінковий компонент, обумовлений когнітивною та емоційно-оціночною інтерпретацією ситуації, що проявляється у вигляді стратегій поведінки. Разом з цим вчений відмічав провідну роль впливу на суб'єктивне благополуччя внутрішніх факторів, а саме: домінуючого і актуального настрою, причини емоційного дискомфорту [4, 6].

О.М. Паламарчук звертає увагу, що значущі умови існування особистості, ступінь задоволення її потреб, інтересів акумульовані у таку інтегральну психологічну категорію, як суб'єктивна якість її життя. При цьому рівень розвитку цих потреб, інтересів обумовлений відповідними нормами, звичаями, традиціями, а також рівнем домагань особистості, виявляється у різних формах її діяльності [11, 363].

Втім, як справедливо зазначає Н.В. Волинець, для уніфікації особистісного благополуччя структурні моделі у більшості виявилися неефективними, тому з використанням системного підходу до вивчення цього феномену розробляються інтегративні моделі благополуччя. У них для опису сфер життя індивіда (професійної діяльності в тому числі) використовується системно-діяльнісний підхід, а для особистісних компонентів – холістичний, що є більш комплексним і здатним до опису неповторної унікальної цілісності переживання благополуччя, а не просто його складових. Для розроблення ж моделі особистісного благополуччя з урахуванням взаємозв'язку між особистісними характеристиками та сферами життя вченою було поєднано системно-діяльнісний і холістичний підходи, які названо системно-холістичним. Згідно з В.В. Рибалкою, в його основу покладено цілісне уявлення про життєвий шлях особистості, у якому

відображені найбільш важливі, довготривалі, ключові періоди становлення особистості. Він враховує цілісність побудови життя й поєднує лінії розвитку, акумулювання, збагачення і трансформацію ключових особистісних якостей, їх реалізацію у процесі та здобутках поведінки й діяльності [4, 166].

Т.В. Данильченко досліджувала структуру факторів благополуччя особистості, які використала в розробці власної моделі. Одним з важливих факторів вчена називає соціальну конфронтацію, яка є потужним фізичним та біологічним джерелом, забезпечує адаптацію та виживання особистості в соціумі. Серед соціальних потреб вчена виділяє три групи, уточнюючи їх характеристики в контексті ієрархії. Першу групу складають потреби у соціальній інтеграції, до яких серед внутрішніх потреб віднесені: прихильність, почуття «місця», прийняття, кохання; до зовнішніх: приналежність, інтеграцію, вплив. Друга група потреб – у соціальному схваленні, серед яких до внутрішніх віднесені: компетентність, сміливість, довіру; до зовнішніх: повагу, стабільність визнання, солідарність, корисність. Третя група – потреби у соціальній підтримці, серед них до внутрішніх віднесено: розуміння, співпереживання; до зовнішніх: турботу, фізичний контакт, допомогу [6].

На думку І.С. Горбаль є три основні групи чинників суб'єктивного благополуччя. До першої групи – інтерперсональних чинників вчена відносить: екстраверсію, нейротизм, відкритість до досвіду, впевненість у собі та позитивне самоставлення, внутрішній локус контролю, високу самооцінку, відсутність інтрапсихічних конфліктів, оптимізм, схильність до лідерства та ін. Другу групу – зовнішніх або формальних чинників складають: економічні ресурси, працевлаштованість, характеристики політично-суспільного режиму, демографічні характеристики. До третьої групи – соціально-психологічних чинників віднесені: соціальна залученість, схвалення, підтримка, соціальне порівняння [5, 44].

А.В. Курова розробила модель послідовного впливу особистісних

детермінант на суб'єктивне благополуччя [12]. Базовими індивідуально психологічними якостями поступового формування суб'єктивного благополуччя виступають індивідуально-типологічні чинники, які впливають на мотиваційну сферу особистості. Зокрема, вчена зазначає, що мотиваційні чинники (мотиваційний комплекс та мотивація досягнення) забезпечують соціально-психологічну адаптацію людини, впливаючи і на рівень її суб'єктивного благополуччя.

О.В. Гуляєва приходиться до висновку, що психологічне благополуччя складається з емоційного (емоційні стани, виникаючі при реалізації цілей, потреб і намірів), когнітивного (оцінювання свого життя, задоволеність ним) та поведінкового (ступінь реалізованості потенційних якостей: автономії, управління середовищем, особистісного зростання, відносин з оточенням, життєвих цілей, самоприйняття і самоактуалізації) компонентів. На думку вченої, суб'єктивне благополуччя складають емоційний і когнітивний компоненти в рамках гедоністичної парадигми психологічного благополуччя, а поведінковий в межах евдемоністичної психологічне, в основі якого знаходиться особистісний потенціал та само актуалізація [13, 46–47]. До такої ж думки схиляється О.А. Лукасевич [14], визначаючи благополуччя системним, комплексним й стійким, стабільним явищем, що охоплює інші відносно самостійні аспекти та явища, у тому числі й задоволеність життям, як більш вузьке і конкретне, що відображає оціночний компонент. Суб'єктивне ж благополуччя представлено через когнітивний та емоційний компоненти.

Б.Е. Пахоль розглядає у складі професійного суб'єктивного благополуччя як багатовимірний конструкт, що має еквівалентну для різних професій і динамічну залежно від професійного контексту структуру, три боки: 1) професійно-особистісний (включає професійну затребуваність, професійне самоставлення, професійне психологічне благополуччя), 2) індивідуально-особистісний (включає професійну

залученість і мотивацію, психологічний капітал, осмисленість життя) та 3) організаційно-контекстний (задоволеність працею, психологічний клімат, суб'єктивне економічне та соціальне благополуччя, задоволеність життям) компоненти. З точки зору вченого, на нього впливають характеристики професійної самосвідомості, різноманітні психічні стани, умови праці та макро-соціальний контекст [15].

Т.М. Титаренко спираючись на концепцію М. Серджи пише про компенсацію незадоволеності людини в одній сфері життя (сім'я, робота, навчання, дозвілля, здоров'я) шляхом перерозподілу актуальних успіхів у іншій [2]. Виходячи з цієї концепції М. Серджи виділяє різні рівні оцінки благополуччя особистістю.

Так, на 1) мікрорівні щастя переживається як задоволення пов'язане із позитивними емоціями, теперішнім емоційним станом, який прагне зберегти і втримати. На 2) мезорівні відображені переконання і позитивні оцінки рівня добробуту людини, проявляються когнітивні компоненти суб'єктивного благополуччя через думки про вдаль життя і успішну самореалізацію. Задоволення власним минулим поєднується із задоволенням теперішнім та передбачуваним майбутнім. На 3) макрорівні проявляються загальні цінності і смисложиттєві орієнтири, а благополуччя відображено у процвітанні, психологічному здоров'ї й особистісному зростанні. Здійснення свого внеску у життя суспільства, прийняття себе й інших розвинені соціальні інтереси, екологічна свідомість дозволяють їй бути задоволеною не тільки теперішнім моментом (мікрорівень), не лише долею, вдачею, власним індивідуальним життям (мезорівень), а мати більш глобальне задоволення, яке охоплює різноманітні життєві контексти, значна частина яких стосується суспільства, держави, соціуму, світу [2, 109–110].

Ми також поділяємо позицію Н.В. Волинець, яка зазначає на необхідності моделювання особистісного благополуччя (*а у контексті нашого дослідження – суб'єктивного*) базуючись на багатомірному

підході аналізу цього переживання в різних сферах життєдіяльності особистості, що дозволить більш точно зрозуміти та описати його природу, причини та наслідки [4, 163].

Вченою розроблена теоретична модель психологічного благополуччя особистості, розроблена, що включає в себе критерії: цілесмислову орієнтацію та актуалізовані потреби особистості, життєву позицію, рефлексивну оцінку життєвого середовища, соціальної впорядкованості та гармонізації міжособистісних відносин і взаємодій, часову локалізацію, які відображені за параметрами «психологічного поля» життєвого середовища через внутрішній (смисловий, емоційно-когнітивний, індивідний) та зовнішній (поведінково-діяльнісний, особистісний та соціальний) компоненти. При цьому вони інтегровані за параметром локалізації «психологічного поля» часу (у минулому, теперішньому і майбутньому житті) [4, 91–92].

Висновки. Таким чином, спираючись на проведений аналіз існуючих моделей благополуччя особистості українських та зарубіжних вчених, які включають різноманітні компоненти та змістові характеристики, нами розроблено теоретичну модель суб'єктивного благополуччя особистості.

Компонентна структура суб'єктивного благополуччя, на нашу думку, включає в себе: позитивні та негативні суб'єктивні

оціночні переживання подій та явищ, їх різноманітних аспектів, що постійно відбуваються на якісних рівнях цілої системи сфер життя (з урахуванням індивідного контексту існування й функціонування особистості: здоров'я, дозвілля, хобі; та соціального контексту взаємовідносин: знайомі, друзі, близькі, родина, професійне середовище), у які включена особистість, пов'язаних з виконанням певних соціальних ролей. Важливими компонентами є також усвідомлення і переживання сенсу власного життя в цілому та окремих аспектів життєдіяльності; відображення впливу на ці процеси індивідуально-психологічних характеристик самого суб'єкта (емоційно-вольових, операційно-регуляторних, мотиваційно-ціннісних, рефлексивно-оціночних), що визначають рівень його особистісно-професійної зрілості, особливостей ідентичності, світогляду, життєвих настанов. Разом з цим, описані компоненти та їх параметри функціонують системно, інтегровано між собою та відображені у минулому, теперішньому та майбутньому часі.

Перспектива подальших досліджень полягає у емпіричній перевірці розробленої теоретичної моделі суб'єктивного благополуччя на основі якісного підбору релевантних критеріїв та показників.

Список використаних джерел

1. Huppert F., Marks N., Clark, A. (etc.) Measuring well-being across Europe: Description of the ESS well-being module and preliminary findings. *Social Indicators Research*. 2009. Vol. 91(3). P. 301–315.
2. Титаренко Т. М. Посттравматичне життєтворення : способи досягнення психологічного благополуччя. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 160 с.
3. Diener E. The science of well-being : the collected works. *Social Indicators Research Series*, 37. Springer Science + Business Media. London. New York, 2009. 284 p.
4. Волинець Н. В. Психологія особистісного благополуччя персоналу Державної прикордонної служби України : дис... д-ра. психол. наук : 19.00.01 ; Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2020. 543 с.
5. Горбаль І. С. Соціально-психологічні чинники суб'єктивного благополуччя пенсіонерів : дис... канд. психол. наук : 19.00.05 ; НАПН України ; Ін-т соц. та політ. психології. К., 2016. 271 с.
6. Данильченко Т. В. Суб'єктивне соціальне благополуччя: психологічний вимір : монографія. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Чернігів : Десна Поліграф, 2016. 543 с.
7. Seligman M. E. P. Flourish : a visionary new understanding of happiness and well-being. Australia : Random House. 2012. 349 p.
8. Ryff C. D., Singer B. H. Know thyself and become what you are: a eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*. 2008. Vol. 9. P. 13–39.

9. Schimmack U., Diener E., Oishi S. Life-satisfaction is a momentary judgment and a stable personality characteristic : The use of chronically accessible and stable sources. *Journal of Personality*. 2002. No. 70. P. 345–385.
10. Rath T., Harter J. Well-Being: The Five Essential Elements. New York: Gallup press, 2010. 232 p.
11. Паламарчук О. М. Еколого-психологічні детермінанти соціальної якості життя. *Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Проблеми загальної та педагогічної психології*. 2012. Т. 24. ч. 6. С. 358–366.
12. Курова А. В. Гендерні аспекти суб'єктивного благополуччя особистості. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. III (28). Issue: 55. 2015. P. 82–85.
13. Гуляєва О. В. Чинники психологічного благополуччя у студентів з обмеженими можливостями здоров'я : дис... канд. психол. наук : 19.00.01 ; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2018. 207 с.
14. Лукасевич О. А. Суб'єктивне благополуччя як психологічний феномен. *Проблеми сучасної психології*. 2017. № 2(12). С. 109–114.
15. Пахоль Б. Є. Соціально-психологічні чинники професійного суб'єктивного благополуччя особистості : дис... д-ра філософії : 053 – психологія, 05 – соц. та поведінкові науки. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2020. 227 с.

References

1. Huppert, F., Marks N., & Clark, A. (etc.) (2009). Measuring well-being across Europe: Description of the ESS well-being module and preliminary findings. *Social Indicators Research*, Vol. 91(3), P. 301–315.
2. Тютаренко, Т. М. (2020). Posttravmatychnе zhyttievorennya : sposoby dosiahnennia psykholohichnoho blahopoluchchia [Post-traumatic life creation: ways to achieve psychological well-being] Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy, Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii. Kropyvnytskyi : Imeks-LTD, 160 s. (In Ukrainian).
3. Diener, E. (2009). The science of well-being : the collected works. Social Indicators Research Series, 37. Springer Science + Business Media. London. New York, 284.
4. Volynets, N. V. (2020). Psykholohiia osobystisnoho blahopoluchchia personalu Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy [Psychology of personal well-being of the personnel of the State Border Service of Ukraine] : dys. d-ra. psykhol. nauk : 19.00.01 ; Instytut psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Kyiv, 543 s. (In Ukrainian).
5. Horbal, I. S. (2016). Sotsialno-psykholohichni chynnyky subiektyvnoho blahopoluchchia pensioneriv [Socio-psychological factors of subjective well-being of pensioners]: dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.05 ; NAPN Ukrainy ; In-t sots. ta polit. psykholohii. K., 271 s. (In Ukrainian).
6. Danylchenko, T. V. (2016). Subiektyvne sotsialne blahopoluchchia: psykholohichni vymir [Subjective social well-being: a psychological dimension] : monohrafiia. Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka. Chernihiv : Desna Polihraf, 543 s. (In Ukrainian).
7. Seligman, M. E. P. (2012). Flourish : a visionary new understanding of happiness and well-being. Australia : Random House, 349 p.
8. Ryff, C. D., & Singer, B. H. (2008). Know thyself and become what you are: a eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*, Vol. 9, P. 13–39.
9. Schimmack, U., Diener, E., & Oishi, S. (2002). Life-satisfaction is a momentary judgment and a stable personality characteristic : The use of chronically accessible and stable sources. *Journal of Personality*, No. 70, P. 345–385.
10. Rath, T., & Harter, J. (2010). Well-Being: The Five Essential Elements. New York: Gallup press, 232 p.
11. Palamarchuk, O. M. (2012). Ekoloho-psykholohichni determinanty sotsialnoi yakosti zhyttia [Environmental and psychological determinants of social quality of life]. *Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Problemy zahalnoi ta pedahohichnoi psykholohii*, T. 24, ch. 6, S. 358–366. (In Ukrainian).
12. Kurova, A. V. (2015). Henderni aspekty subiektyvnoho blahopoluchchia osobystosti [Gender aspects of the subjective well-being of the individual]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, III (28), Issue: 55, P. 82–85. (In Ukrainian).
13. Huliaieva, O. V. (2018). Chynnyky psykholohichnoho blahopoluchchia u studentiv z obmezhenymy mozhlyvostiamy zdorovia [Factors of psychological well-being in students with health disabilities] : dys... kand. psykhol. nauk : 19.00.01 ; Kharkivskiyi natsionalnyi universytet imeni V. N. Karazina. Kharkiv, 207 s. (In Ukrainian).

14. Lukasevych, O. A. (2017). Subiektyvne blahopoluchchia yak psykholohichniy fenomen [Subjective well-being as a psychological phenomenon]. *Problemy suchasnoi psykholohii*, № 2(12), S. 109–114. (In Ukrainian).

15. Pakhol, B. Ye. (2020). Sotsialno-psykholohichni chynnyky profesiinoho subiektyvnoho blahopoluchchia osobystosti [Socio-psychological factors of professional subjective well-being of the individual] : dys... d-ra filosofii : 053 – psykholohiia, 05 – sots. ta povedinkovi nauky. Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv, 227 s. (In Ukrainian).

Summary

*Kharytynskiy A. A. Postgraduate Student of the
Ivan Chernyakhovsky National Defense University of Ukraine*

THEORETICAL MODEL OF SUBJECTIVE PERSONAL WELL-BEING

Introduction. *In today's conditions of constant growth in the tension of globalization processes due to economic crises, wars, disease pandemics, the importance of preserving the psychological health of citizens and their well-being is increasing. The interdisciplinary nature of the study of well-being implies its definition taking into account the various conditions of a personality existence as a multifactorial construct in relation to social, psychological, spiritual, cultural and economic factors of the environment.*

Purpose. *The purpose of the article is to determine the psychological content of the structural components of the subjective well-being of a personality. The realization of the set goal involves solving the tasks: 1) analysis and systematization of scientific approaches to determining the structure of the subjective well-being of a personality; 2) analysis of the leading models of the subjective well-being of a personality, their components and parameters in the studies of Ukrainian and foreign scientists; 3) development of the author's model of the subjective well-being of a personality on this basis.*

Methods. *Theoretical research methods are applied: analysis, systematization, comparison and generalization, interpretation of modern theoretical and empirical research in Ukrainian and foreign psychology.*

Originality. *The article analyzes the problems of researching the structure of subjective well-being of a personality in psychology, which expands the understanding of existing models of subjective well-being. The author's contribution consists in the generalization and systematization of modern concepts of the structure and components of the subjective well-being of a personality and the development of his author's model.*

Conclusion. *In our opinion, the component structure of subjective well-being should include: subjective evaluative experiences of events and phenomena, their various aspects; the quality levels of various spheres of life related to the performance of certain social roles; awareness and experience of the meaning of one's life as a whole and individual aspects of life; the influence on these processes of the individual and psychological characteristics of the subject himself, the level of his personal and professional maturity, features of identity, worldview, life guidelines. Along with this, the described components and their parameters function systematically, integrated with each other and reflected in the past, present and future time.*

Keywords: *life satisfaction; subjective well-being of a personality; components of subjective well-being; structure; theoretical model.*

Received/Поступила: 26.11.22.